

WWF Ελλάς

Λεμπέση 21
117 43 Αθήνα

Τηλ: 210 3314893
Φαξ: 210 3247578
m.prodromou@wwf.gr
www.wwf.gr

Προς τα μέλη της Βουλής των Ελλήνων

7 Ιουλίου 2016

α.π. WWF 87/07.07.2016

Θέμα: Σχέδιο νόμου «Πλαίσιο για την ασφάλεια στις υπεράκτιες εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, ενσωμάτωση της οδηγίας 2013/30/ΕΕ, τροποποίηση του π.δ. 148/2009 και άλλες διατάξεις»

Αξιότιμες κυρίες και αξιότιμοι κύριοι Βουλευτές,

Σχετικά με το υπό συζήτηση σχέδιο νόμου «Πλαίσιο για την ασφάλεια στις υπεράκτιες εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ, τροποποίηση του ΠΔ 148/2009 και άλλες διατάξεις», σημειώνουμε, ως γενικό σχόλιο, πως το ν/σ περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό εξουσιοδοτικών διατάξεων, για κρίσιμα θέματα (όπως η ανεξάρτητη επαλήθευση, ή η εμπιστευτική αναφορά). Δυστυχώς, αυτό σημαίνει ότι η πλήρης εφαρμογή της Οδηγίας θα καθυστερήσει και άλλο.

Επισημαίνουμε, ακόμα, πως η Ελλάδα όφειλε να ενσωματώσει την οδηγία 2013/30 έως τις 19/07/2015. Η αποτυχία διαδοχικών κυβερνήσεων να ολοκληρώσουν την ενσωμάτωση εμπρόθεσμα, παρά τη σύσταση σχετικής ομάδας από τον Οκτώβριο του 2013¹, που είχε μάλιστα ως προθεσμία ολοκλήρωσης του έργου της τις 30/09/2014², είναι προβληματική, ιδιαίτερα καθώς έχουν ήδη υπογραφεί δύο συμβάσεις για υπεράκτιες εξορύξεις. Τα προβλήματα εντοπίζονται τόσο στη διασφάλιση των τεχνικών και χρηματοοικονομικών δυνατοτήτων των επιλεγέντων σχημάτων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση σοβαρών ατυχημάτων, αλλά και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος σε σχετικό ενδεχόμενο (άρθρο 4 του ν/σ), όσο και στην καθεαυτό διαδικασία εξέτασης των πιθανών συνεπειών των γεωτρήσεων, στην οποία η συμμετοχή του κοινού πρέπει να γίνεται με τρόπο ουσιαστικό (άρθρο 5). Η οδηγία 2013/30 και το κείμενο του ν/σ ορίζουν σαφώς πως οι άδειες υπεράκτιων εργασιών οφείλουν να χορηγούνται μόνο εφόσον έχουν παρασχεθεί επαρκείς αποδείξεις για την τήρηση των ανωτέρω, πριν την έναρξη οποιασδήποτε εργασίας.

¹ Σύσταση και συγκρότηση Ομάδας Εργασίας για την εναρμόνιση του εθνικού δικαίου προς την οδηγία 2013/30/ΕΕ,

<http://static.diavgeia.gov.gr/doc/%CE%92%CE%9B%CE%9B%CE%990-%CE%9F%CE%9D%CE%A8>

² Τροποποίηση της Δ1/Α/19276/21.10.2013 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Σύσταση και συγκρότηση Ομάδας

Εργασίας για την εναρμόνιση του εθνικού δικαίου προς την Οδηγία 2013/30/ΕΕ»,

<http://static.diavgeia.gov.gr/doc/%CE%92%CE%99%CE%99%CE%A90-%CE%989%CE%9F>

Αν και η ενίσχυση της ΕΔΕΥ ΑΕ με οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους είναι θεμιτή, δεδομένου του ρόλου που καλείται να αναλάβει στα πλαίσια του ν/σ, εντούτοις δεν είναι βέβαιο πως ο συγκεκριμένος φορέας πράγματι πληροί τα κριτήρια του άρ. 9 της οδηγίας, συγκεκριμένα τη λειτουργία του «ανεξάρτητα από πολιτικές, κανονιστικές αποφάσεις ή άλλους παράγοντες που δεν σχετίζονται με τα καθήκοντά της κατά την παρούσα οδηγία». Σας υπενθυμίζουμε πως 3 από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρίας επιλέγονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, τα υπόλοιπα 4 διορίζονται με απόφαση του Υπουργού ΠΕΝ³, ενώ ο Πρόεδρος του ΔΣ διορίζεται με απόφαση του Υπ. Συμβουλίου⁴.

Στο κρίσιμο ζήτημα των κυρώσεων, η οδηγία 2013/30 αναφέρει πως «τα κράτη μέλη ορίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν την εφαρμογή τους. Οι προβλεπόμενες κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές». Το νομοσχέδιο (άρ. 32) ορίζει ότι «για κάθε παράβαση των διατάξεων του νόμου αυτού και των κατ' εξουσιοδότησή του εκδιδόμενων κανονιστικών αποφάσεων, επιβάλλεται πρόστιμο από πέντε χιλιάδες (5.000) έως ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες (1.500.000) ευρώ». Μολονότι δεν αποκλείονται κυρώσεις και βάσει άλλων διατάξεων, οι ποινές αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν αποτελεσματικές και αποτρεπτικές, αν ληφθούν υπόψη οι κίνδυνοι της δραστηριότητας : ακόμα και ο ν. 4014/2011, επιτρέπει ανώτατο πρόστιμο 2.000.000 ευρώ.

Πρόσθετα, πιστεύουμε πως σε ορισμένα άρθρα δε γίνεται ορθά η μεταφορά της οδηγίας. Για παράδειγμα, το άρθρο 1 παρ. 2 περ. β). Ενώ το ν/σ ορίζει ότι «...δεν θίγεται η ισχύς:β) των άρθρων 1 έως 22, 30 έως 32 και 37 του ν. 4014/2011...», η Οδηγία αναφέρει ότι «η παρούσα οδηγία ισχύει με την επιφύλαξη των οδηγιών 2011/92/ΕΕ». Το πρόβλημα είναι το εξής: τα άρθρα 2 παρ. 8 γ) και 30 παρ. 4 του ν. 4014/2011 περιέχουν διάφορες μεταβατικές διατάξεις, οι οποίες προβλέπουν στην ουσία την παράταση παλαιότερων αδειών. Ωστόσο, οι διαδικασίες αυτές δεν είναι σύμφωνες με την Οδηγία 2011/92, η οποία επιβάλλει την περιβαλλοντική αδειοδότηση των εργασιών έρευνας και εξόρυξης από την αρχή, χωρίς παρατάσεις παλιότερων αδειών. Αντίστοιχα, στο άρθρο 4 παρ. 4 γ), προβλέπεται η έκδοση προεδρικού διατάγματος για την «ταχεία και αποτελεσματική» εκδίκαση των αγωγών αποζημίωσης- διάταξη η οποία δεν αποδίδει ορθά την Οδηγία, η οποία απαιτεί «άμεσο και αποτελεσματικό» χειρισμό των αγωγών αυτών. Με άλλα λόγια, η Οδηγία απαιτεί «άμεσες» (χωρίς χρονοτριβή) διαδικασίες (και μάλιστα, όχι μόνο δικαστικές) – όχι διαδικασίες συνοπτικές και επιφανειακές. Επισημαίνεται ότι οι διαφορές που θα προκύψουν θα είναι ιδιαίτερα σύνθετες, από τεχνική και νομική άποψη.

Σε κάθε περίπτωση, η εξόρυξη υδρογονανθράκων είναι μια διαδικασία εξαιρετικά επικίνδυνη όχι μόνο για το περιβάλλον, αλλά και τις ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός και η αλιεία. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία για αρκετές περιοχές του Ιόνιου πελάγους οι οποίες, στο πλαίσιο του μεσογειακού προγράμματος Medtrends – Μελλοντικές τάσεις στη Μεσόγειο⁵, έχουν εντοπιστεί ως 'hotspots', δηλαδή περιοχές οικολογικής σημασίας και σημαντικής επιβάρυνσης. Οι πρόσφατες διεθνείς εξελίξεις επιβεβαιώνουν την σχετική ανησυχία των εθνικών κυβερνήσεων.

³ άρθρο 148 παρ. 2 ν. 4001/2011

⁴ Κανονισμός Εσωτερικής Λειτουργίας και Διαχείρισης της «Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρίας Υδρογονανθράκων Α.Ε. – ΕΔΕΥ ΑΕ»

⁵ <http://www.wwf.gr/areas/marine/medtrends>

Στη Γαλλία⁶, με απόφαση της Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αποφασίσθηκε η άμεση εφαρμογή moratorium σε άδειες εξόρυξης στη Μεσόγειο, στην Κροατία η νεοεκλεγμένη κυβέρνηση σχεδιάζει⁷ να πράξει το ίδιο, στην Ισπανία προβλέπεται⁸ η θέσπιση μιας ζώνης απαγόρευσης εξορύξεων που εκτείνεται από τις Βαlearίδες νήσους ως τις καταλανικές ακτές, ενώ στις ΗΠΑ η κυβέρνηση ανέτρεψε τις έως τώρα αποφάσεις της, απαγορεύοντας τις γεωτρήσεις στον Ατλαντικό⁹.

Είναι προφανές, ακόμα, πως η εστίαση στην εκμετάλλευση υδρογονανθράκων αφενός 'κλειδώνει' το ενεργειακό μέλλον της χώρας σε υποδομές ορυκτών καυσίμων με διάρκεια ζωής αρκετές δεκαετίες, αφετέρου στερεί πολύτιμους πόρους από την ανάπτυξη καθαρών μορφών ενέργειας.

Κατά τη γνώμη του WWF Ελλάς, οι προτεραιότητες της ελληνικής κυβέρνησης πρέπει να είναι:

- η αναλυτική χαρτογράφηση των σωρευτικών επιπτώσεων των διαφορετικών δραστηριοτήτων στα θαλάσσια οικοσυστήματα, σε εθνικό επίπεδο,
- η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, θαλάσσιου και παράκτιου, με προτεραιότητα στη διασφάλιση της ακεραιότητας των προστατευόμενων περιοχών και διατήρηση των προστατευόμενων ειδών
- και η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, ελλείψει των απαραίτητων δεδομένων και πληροφοριών.

Επιπλέον, η όποια μελέτη της εξέλιξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στη Μεσόγειο θα πρέπει να γίνεται σε διακρατικό επίπεδο, δεδομένου ότι πρόκειται για μια κλειστή θάλασσα, τη διαχείριση της οποίας μοιράζονται γειτονικά μεταξύ τους κράτη.

Σημειώνουμε πως η πάγια θέση του WWF¹⁰ είναι ενάντια σε οποιαδήποτε νέα εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Μεσόγειο, τόσο λόγω της ιδιαίτερης βιοποικιλότητας που φιλοξενείται στα νερά της, όσο και λόγω της ανάγκης να περιορίσουμε άμεσα την καύση ορυκτών καυσίμων, εάν θέλουμε να ανακόψουμε την πορεία της επερχόμενης αλλαγής του κλίματος.

⁶ http://www6.ansa.it/ansamed/en/news/sections/economics/2016/04/08/france-royal-moratorium-on-hydrocarbon-permits-med_32079ed5-d902-4715-8d20-2df91fb2a476.html

⁷ http://www.ansamed.info/nuova_europa/en/news/sections/news/2016/01/22/croatia-stops-gas-and-oil-drilling-in-the-adriatic-sea_32d1f045-9667-4da4-8b87-f61f4a17e4b4.html

⁸ <http://www.independent.co.uk/environment/nature/mediterranean-highway-planned-to-protect-marine-life-from-oil-exploration-a6798166.html>

⁹ <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/15/obama-to-kill-off-arctic-oil-drilling>

¹⁰

[http://wwf.panda.org/what we do/where we work/mediterranean/mediterranean marine initiative/](http://wwf.panda.org/what_we_do/where_we_work/mediterranean/mediterranean_marine_initiative/)

Όσο αφορά τις υπόλοιπες ρυθμίσεις του υπό συζήτηση ν/σ, αυτές περιέχουν ορισμένες ιδιαίτερα αρνητικές, αν όχι σκανδαλώδεις, ρυθμίσεις λατομικής νομοθεσίας. Πρώτον, το επίμαχο άρθρο 41 δεν υποβλήθηκε σε διαβούλευση. Στην συνέχεια, το άρθρο αυτό παρατείνει για 5η τουλάχιστον φορά από το 1984 την προθεσμία καθορισμού λατομικών περιοχών του άρθρου 3 παρ. 2 ν. 1428/1984. Προκαλεί αλγεινή εντύπωση το φαινόμενο μίας δημόσιας διοίκησης που αδυνατεί να ολοκληρώσει για περισσότερα από 30 χρόνια τον καθορισμό αυτό, που είναι ο μόνος τρόπος να αξιοποιηθούν τα λατομικά ορυκτά με ένα βιώσιμο τρόπο, που θα σέβεται τα δικαιώματα των περίοικων και τις υπόλοιπες χρήσεις του χώρου. Με τον τρόπο αυτό, το νομοσχέδιο δημιουργεί επίσης τις προϋποθέσεις για να συνεχιστεί για άλλα 5 χρόνια η λειτουργία των λατομείων εκτός λατομικών περιοχών – των λατομείων, δηλαδή, που επιβαρύνουν περισσότερο το περιβάλλον. Ωσάν όλα αυτά να μην είναι αρκετά, με την παράγραφο 3 μειώνεται το ύψος της εγγυητικής επιστολής εκπλήρωσης των υποχρεώσεων από μελέτες περιβάλλοντος. Αλλά υπάρχει και συνέχεια: με την παράγραφο 4, καθίσταται δυνατή, επίσης για πολλοστή φορά, η παράταση των συμβάσεων μίσθωσης και εκμετάλλευσης, και μάλιστα χωρίς να υπάρχει απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων σε ισχύ, στην ουσία κατά παρέκκλιση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Επιπλέον, με την παράγραφο 7, οι λατομικές επιχειρήσεις απαλλάσσονται από την υποχρέωση αναδάσωσης που επιβάλλει το άρθρο 45 παρ. 8 ν. 998/1979 (όπως αντικαταστάθηκε από τον ν. 4280/2014): το επιχείρημα της αιτιολογικής έκθεσης – ότι, δηλαδή, ο χώρος θα αποκατασταθεί μετά το πέρας της εκμετάλλευσης– καθυστερεί τις δράσεις αντιστάθμισης της περιβαλλοντικής ζημιάς για δεκαετίες, και υποχρεώνει τους περίοικους να ζήσουν σε ένα υποβαθμισμένο περιβάλλον στο διηνεκές.

Κρίνουμε, τέλος, ως θετικές τις διατάξεις για τους Ενεργειακούς Επιθεωρητές κτιρίων (Μέρος 3^ο του ν/σ) οι οποίες θα συμβάλλουν προς την άρση της στρέβλωσης διενέργειας ελέγχων από ‘προσωρινούς’ επιθεωρητές, οι οποίοι ασκούν την ιδιότητα αυτή για πάνω από 5 έτη. Ζητούμενο μένει η διασφάλιση της ποιότητας των ελέγχων, δεδομένου ότι τα περασμένα χρόνια παρατηρήθηκαν υπερβολικά πολλές, αριθμητικά, εκδόσεις πιστοποιητικών από συγκεκριμένους επιθεωρητές και με αφύσικα χαμηλές αμοιβές.

Παραμένουμε στη διάθεση σας για οποιοσδήποτε διευκρινίσεις και συζήτηση.

Για το WWF ΕΛΛΑΣ

Προδρόμου Μιχάλης, Σύμβουλος σε θέματα ενεργειακής πολιτικής, m.prodromou@wwf.gr

Γιώργος Χασιώτης, Νομικός συντονιστής, g.chasiotis@wwf.gr